

**EUROOPA LIIDU
NÕUKOGU**

**Brüssel, 14. jaanuar 2011 (18.01)
(OR. en)**

**18066/10
ADD 2**

LIMITE

**ECOFIN 866
COMPET 443
SOC 858
ENV 878
EDUC 235
RECH 426
ENER 372**

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Jordi AYET PUIGARNAU, direktor
Kättesaamise kuupäev:	13. jaanuar 2011
Saaja:	Pierre de BOISSIEU, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Teema:	IGA-AASTANE MAJANDUSKASVU ANALÜÜS 2. LISA MAKROMAJANDUSE ARUANNE

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele komisjoni dokument KOM(2011) 11 2. lisa.

Lisatud: KOM(2011) 11 2. lisa

EUROOPA KOMISJON

Brüssel 12.1.2011
KOM(2011) 11 lõplik

IGA-AASTANE MAJANDUSKASVU ANALÜÜS

2. LISA

MAKROMAJANDUSE ARUANNE

IGA-AASTANE MAJANDUSKASVU ANALÜÜS

2. LISA

MAKROMAJANDUSE ARUANNE

Liikmesriikide 2011.–2012. aasta meetmed on „kaotatud kümnendi stsenaariumi” ärahoidmisel kriitilise tähtsusega. Poliitiliste prioriteetide, nende ajastuse ja sisu kindlaksmääramisel tuleb arvesse võtta liikmesriigis valitsevaid tingimusi ning muu hulgas arvestada ohte riigi rahanduse jätkusuutlikkusele ja vajadust korrigeerida ülemäärast tasakaalustamatust. Kiireloomulisim ülesanne on murda välja nõiareringist, millesse mõned liikmesriigid on sattunud: mittejätkusuutlik võlg, finantsturu häired ja väike majanduskasv. Ehkki novembris esitatud riiklike reformikavade kavandites tunnistatakse makromajanduse probleemide integreeritud lahendamise vajaduse kiireloomulisust, jääb neis tihti puudu adekvaatsete poliitiliste meetmete esitamisest.

Sellega seondult on käesoleva põhjendava dokumendi eesmärk juhtida tähelepanu meetmetele, millel on suurim potentsiaal kaasa tuua positiivne mõju makromajandusele ning mille rakendamist võiksid liikmesriigid järgneva kahe aasta jooksul kaaluda. Esimeses osas käsitletakse konteksti, vaadeldes enne kriisi mõjule pääsenud tasakaalustamatust ja nõrkusi ning pärandit, mille on jätnud sügavaim majanduskriis pärast 1930ndate aastate Suurt Depressiooni. Teises osas keskendutakse vajadusele korrastada avaliku sektori rahandust. Kolmandas osas käsitletakse finantssektori kiiret taastamist. Viimases osas rõhutatakse struktuurireformide tähtsust makromajanduse tasakaalustamatuse korrigeerimisel ja majanduskasvu kiratsevate mootorite parandamisel.

1. EUROOPAS ON ERITI RASKED AJAD

Euroopa majandus on vaikselt taastumas aastakümnete rängimast majanduskriisist. Majanduskriisi tulemusel tabasid ELis toimuvat majandustegevust suured kaod, kusjuures kadusid miljonid töökohad ja kahju üksikisikutele oli suur. Teravalt silmatorkavaks muutusid kriisieelsest ajast pärit struktuursed nõrkused, millega ei olnud tegeldud adekvaatselt.

ELis valitsesid struktuursed nõrkused juba enne kriisi

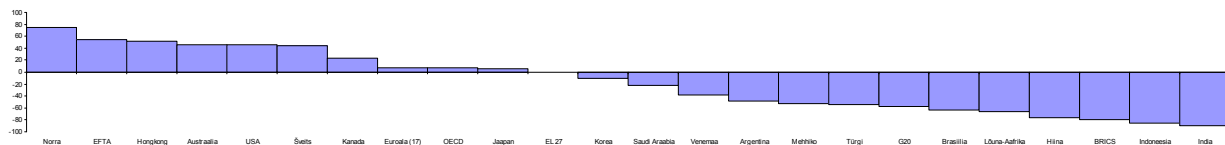
Ehkki EL on jõukas piirkond, oli tema majanduskasv möödunud aastakümnel rahvusvaheliste standardite kohaselt väike (vt 1. joonis). Arvestades SKPd elaniku kohta on EL 27 palju jõukam kui G20 keskmiselt, kuid EL 27 jõukus on endiselt oluliselt madalam paljude ELi mittekuuluvate OECD riikide ja terve OECD omast. Ühtlasi on ELi kasvunumbrid olnud alates 2000. aastast oodatust oluliselt kehvemad, allpool kõikide arenenud majandusega riikide (v.a Jaapani) tulemustest ning selgelt tagapool suuremast osast areneva majandusega riikidest. See tähendab, et vahe teiste arenenud majandusega riikidega suureneb. Kuna erinevust ei ole võimalik seletada sellega, et teised on ELile järele jõudnud, peavad ELi nõrkade majanduskasvu

tulemuste taga olema struktuursed nõrkused. Minnes kaugemale SKP-laadsetest näitajatest, varjab see üldiselt masendav pilt mõningaid tugevusi elustandardi valdkonnas, näiteks on sissetulekute ebavõrdsus suhteliselt väike, oodatav eluiga kõrge ja keskkonnametmete tõhusus (möödetuna näiteks CO₂-heitega toodanguühiku kohta) suhteliselt suur.

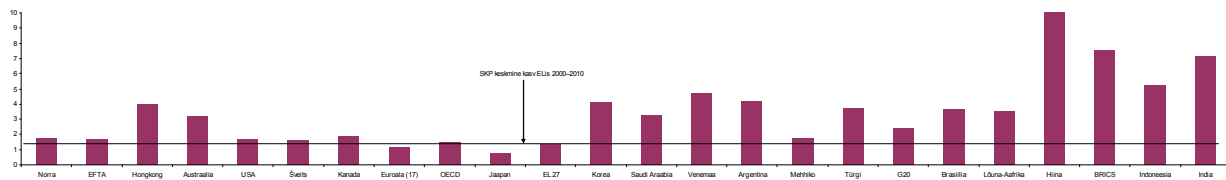
ELi majanduskasvu piiras möödunud aastakümnel mitu kitsaskohta. Standardsest majanduskasvu ülevaatest ilmneb, et kriisieelselt (2001–2007) oli majanduskasvu peamiseks mootoriks tööviljakus, samas kui tööjõu rakendamine ja tööealise elanikkonna suurenemine andsid vaid ligikaudu neljandiku majanduse kogukasvust; EL 27s piirasid majanduskasvu eelkõige noorte ja parimas tööeas meeste tööturul osalemise vähenemine ning inimese kohta töötatud tundide arvu vähenemine (vt 2. joonis). Kriis tumendas pilti veelgi. Kriisi tulemusel vähenes SKP, kusjuures tööpuudus suurenes järsult ja tootmistegurite kogutootlikkus vähenes märkimisväärselt, mida on võimalik seletada peamiselt tootmisvõimsuse rakendamise ulatusliku vähenemisega. EL ja euroala sõrgib selgelt USA ja Jaapani sabas nii tootmistegurite kogutootlikkuse taseme kui ka tööjõu rakendamise seisukohast; viimatinimetatu puhul on erinevus vanusespektri mõlemas otsas eriti suur, see ilmneb silmatorkavast erinevusest tööhõivemäärades (vt 3. joonis).

1. joonis: SKP tase ja majanduskasv

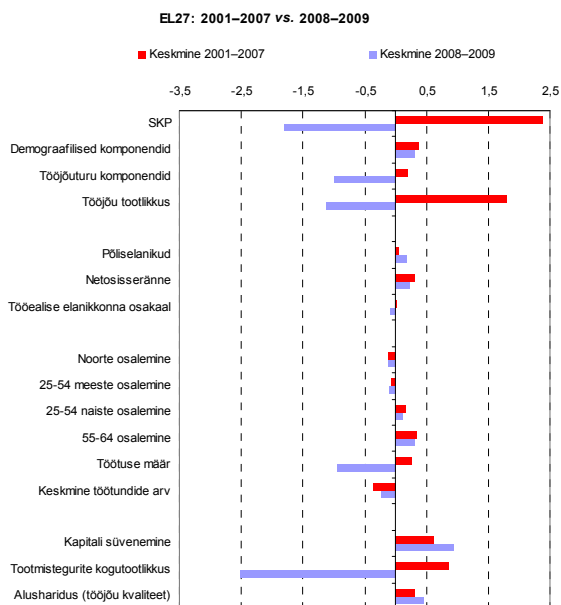
SKP elaniku kohta 2010. aastal (erinevus protsentides võrreldes EL 27ga ostujõu standardi järgi)

Keskmine majanduskasv ajavahemikul 2000–2010

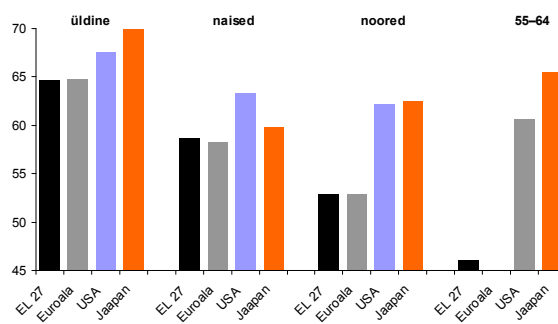

2. joonis: SKP suurenemise komponendid

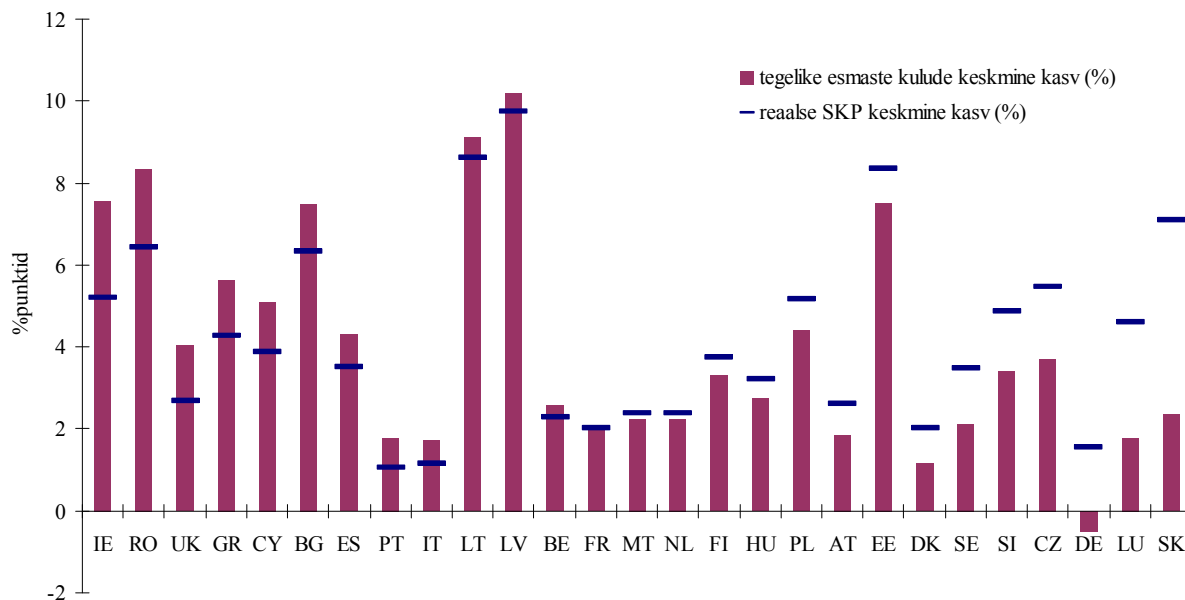
3. joonis: Tööhõive määr

Täielik tööhõive (töoealises elanikkonnas vanuses 20–64)

4. joonis: Tegelikud esmased kulud vs. reaalse SKP kasv

Keskmesed kasvumäärad 2003–2007

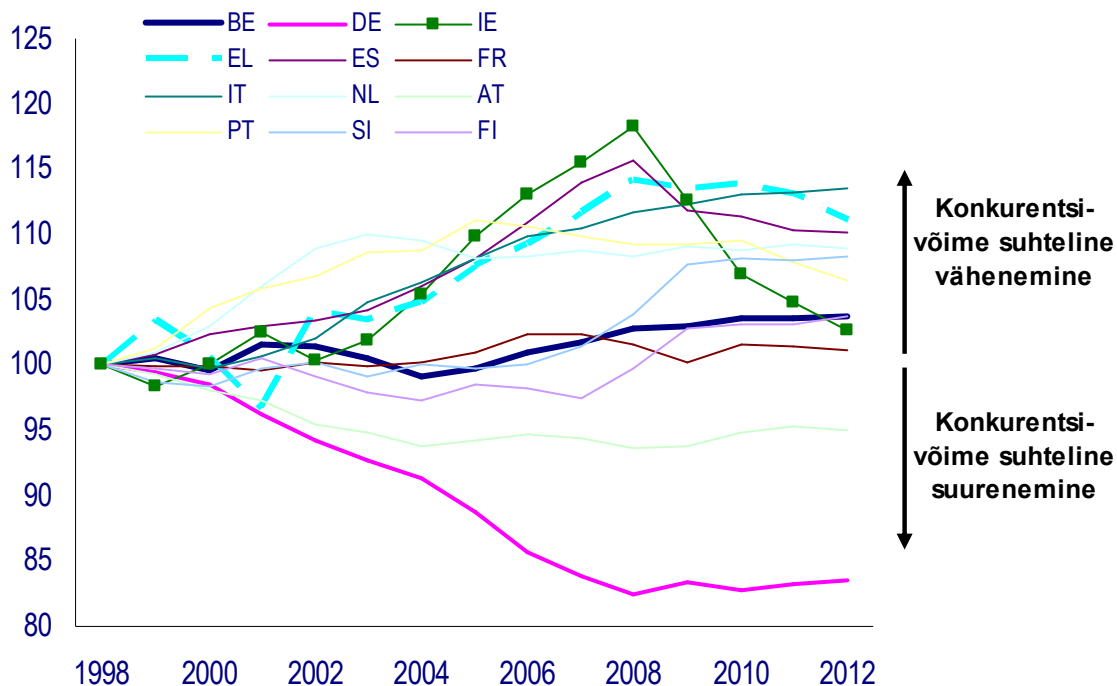
Märkus: Liikmesriigid on järjestatud selle alusel, kui palju on nende tegelike esmaste kulude keskmine kasv suurem keskmisest reaalse SKP kasvust.

Kriisieelseil aastail hääbis mitu ELi liikmesriiki konservatiivse eelarvepoliitika põhimõtetest. 2003.–2007. aasta majandustõusu ajal teenitud märkimisväärseid eelarvelisi lisatulusid kasutati eelarve kohandamise kiirendamiseks üksnes osaliselt. Oluline osa kulus täiendavatele kulutustele: esmaste kulude kasvumäär ületas kriisieelsetel headel aegadel (2003–2007) majanduse keskmist kasvumäära kaheistkümnes ELi liikmesriigis, mõnel juhul olulisel määral (vt 4. joonis). Sellise poliitilise valiku perspektiivitus ilmnas kriisi alguses, mil valitsemissektori tulude vähenemine ootamatult paljastas tegeliku haavatava eelarveseisundi, mida iseloomustas mitmel juhul piiratud või puuduv manööverdamisruum reageerimiseks majanduslangusele.

Kriisile eelnenud aastakümnel suurenes märkimisväärselt ka ELi makromajanduse tasakaalustamatus. Mõnes liikmesriigis suurenes riigisisene tasakaalustamatus märkimisväärselt. See väljendus jooksevkontode ja konkurentsivõime arengu suures lahknevuses, nagu on näha euroala käsitlevalt 5. jooniselt. Lisaks on mõnes euroala liikmesriigis ilmnenu murettekitav eksportturuosa kaotus. Välist tasakaalustamatust suurendas tootlikkuse arengu kontekstis ebaadekvaatne palgatrend, mõõdutundetu laenamine erasektoris, kinnisvara hinnamull ning riikide sisenõudluse struktuursed nõrkused¹.

5. joonis: Hindade konkurentsivõime areng võrreldes ülejäänud euroalaga

(indeksid; 1998 = 100, suurenemine märgib konkurentsivõime vähenemist)

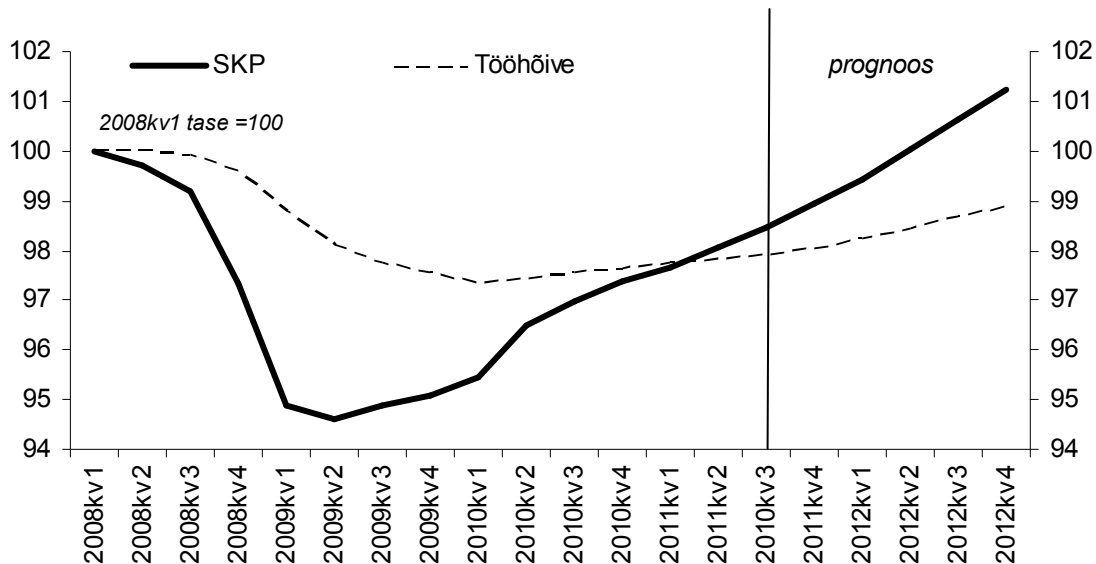

¹ Vt Euroopa Komisjon (2010), Euroalasisese konkurentsivõime ja tasakaalustamatuse ülevaade, Euroopa Majandus 1.

Kriisi mõju reaalmajandusele ja tööhõivele

6. joonis: SKP ja tööhõive

(2008kv1=100)

Allikad: Eurostat; ECFINi sügisprognosis

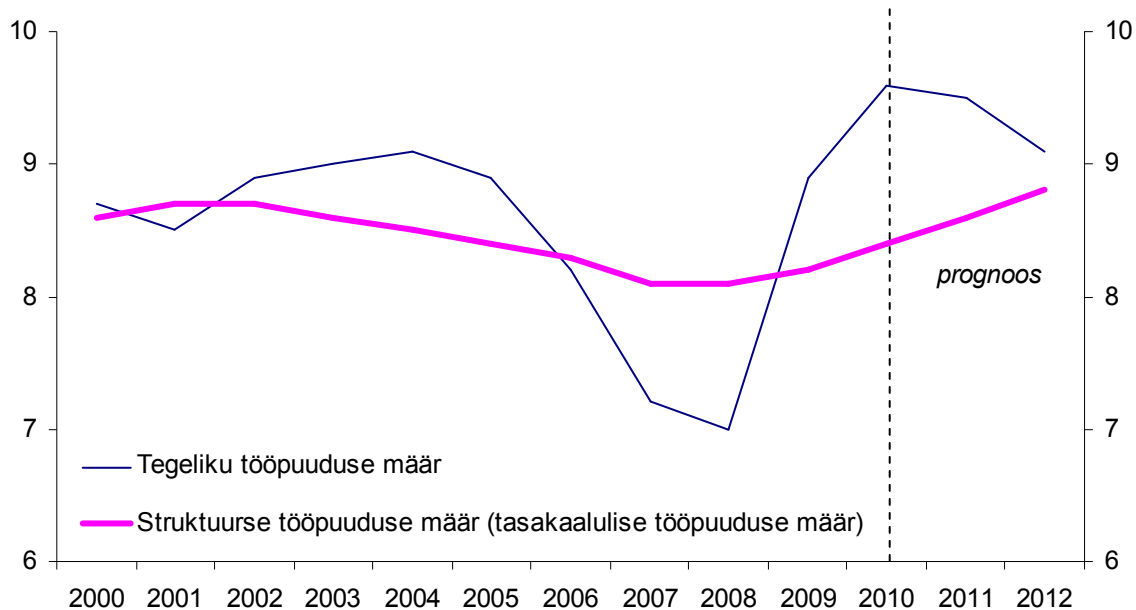
Märkus: prognoositava tööhõive (mida käsitlevad andmed on kättesaadavad üksnes aastapõhiselt) profiil on selle kvartaliprofiili tuletamiseks lineaarselt interpoleeritud.

SKP järsk vähenemine tühistas keskmiselt nelja aasta majanduskasvu. Toodangu vähenemine 2008. ja 2009. aastal langetas ELi SKP 2006. aasta tasemele. Komisjoni poolt 2010. aasta sügisel avaldatud majandusprognosis prognoositakse ELi toodangu taseme taastumist 2008. aasta esimese kvartali (enne seda, kui kriis tabas reaalmajandust) tasemele alles 2012. aasta teises kvartalis (6. joonis). Vaid kümne liikmesriigi kohta prognoositakse toodangu taseme taastumist 2008. aasta tasemele või selle ületamist 2011. aasta lõpuks. Üheteistkümne liikmesriigi kohta prognoositakse, et nende toodang jääb veel 2012. aasta lõpuks allapoole kriisieelset taset. Tööhõive kohta prognoositakse, et see on 2012. aasta lõpus endiselt kriisieelsest tasemest (rohkem kui 1 % võrra) väiksem.

Töötuse järsu suurenemisega on kriis nõudnud Euroopa riikide ühiskonnalt suurt lõivu. 2008. aastal oli EL 27s töötä 7 % tööjõust. 2010. aastal oli see arv peaaegu 10 %, kusjuures 2012. aasta kohta prognoositakse, et töötuse määr on endiselt üle 9 % (nagu näha 7. jooniselt). Töötuse määr on eriti kõrge (üle 12 %) Eestis, Iirimaa, Kreekas, Slovakkias, Lätis, Leedus ja Hispaanias. Pikaajaline töötus (üle aasta kestev töötus) on järsult suurenenud, moodustades praegu ligikaudu 40 % ELi kogutöötusest. See rõhutab tööturult püsiva kõrvalejäämise ohtu. Töötuse määr on eriti kõrge madala kvalifikatsiooniga töötajate ning sisseerändajate ja noorte hulgas. Noorte töötuse määr on enam kui pooltes ELi liikmesriikides üle 20 %, küündides ühes riigis (Hispaanias) 42 %ni.

7. joonis: Tegelik ja struktuurse tööpuuduse määr EL 27s

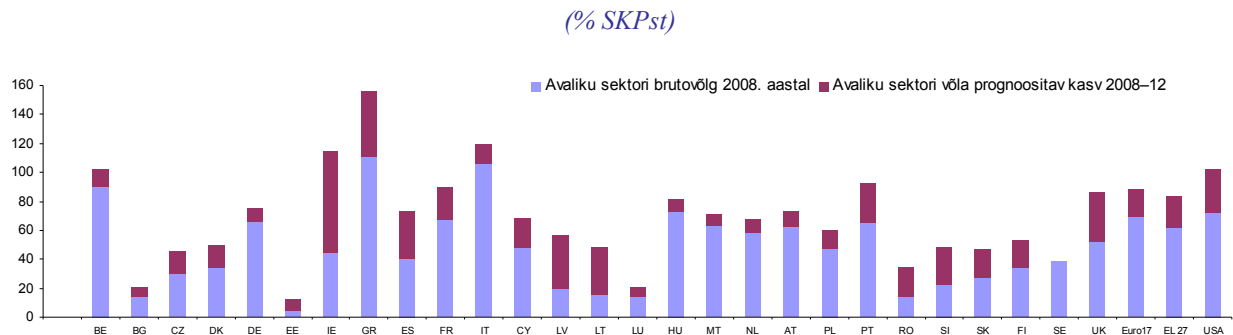
(2008kv1=100)

Struktuurse tööpuuduse olulise suurenemise ja investeeringute taseme järsu vähenemise tõttu vähendas kriis potentsiaalset majanduskasvu veelgi. EL 27 toodangu potentsiaalne kasv on prognoositaval perioodil (2010–2012) oodatavalt äärmiselt madal (1,1 %); selle põhjuseks on nii madal tootlikkuse kasv kui ka tööjõu piiratud rakendamine. Euroala olukorda peetakse veelgi pessimistlikumaks, kusjuures trend üldjoontes sarnane, kuid teravam. Tööjõu piiratum rakendamine on seotud tasakaalulise tööpuuduse määra (NAWRU) märkimisväärse suurenemisega (vt 7. joonis), aga ka keskmise töötundide arvu ühe töötaja kohta edasise languse ja tööealise elanikkonna vähenemisega. Prognoositavat majanduskasvu mõjutavad negatiivselt ka aeglasem kapitali akumulatsioon, mille põhjuseks on ajalooliselt madal investeeringute tase kriisi algusaegadel, ning tootmistegurite kogutootlikkuse piiratud kasv, mis on aeglaselt taastumas, kuid seda üksnes kriisieelsele madalale tasemele.

Eelarve tasakaalustamatus süvenes, makromajanduse tasakaalustamatus aga vähenes aeglaselt

8. joonis: Avaliku sektori võlatase 2008. aastal ja selle prognoositav kasv 2008.–2012. aastal

Allikad: ECFINi sügisprognoos

Kriis mõjutas euroala ja ELi avaliku sektori rahandust dramaatiliselt. Lühikese ajaga suurenes valitsemissektori võla ja SKP suhe teravalt peaaegu kõigis liikmesriikides, tühistades kriisieelsetel aastatel tehtud tagasihoidlikud edusammud (vt 8. joonis). 2010. aasta lõpuks prognoositi valitsemissektori koguvõlga suurenemist ligikaudu 84 %ni SKPst euroalal ja ligikaudu 79 %ni SKPst ELis, mis ületab 2007. aasta taset umbes 20 protsendipunkti võrra. Praeguse poliitilise suuna jätkudes jätkub ka tõusev trend.

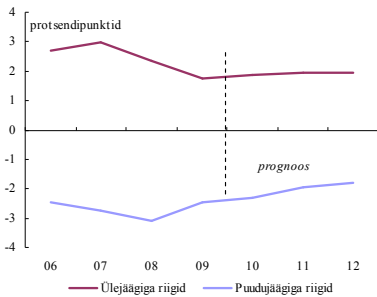
Praegune avaliku sektori rahanduse olukorra järsk halvenemine tuleneb tulude vähenemisest ja suuremast survest kuludele ning suvakohastest stimuleerivatest fiskaalmeetmetest. Riigi kasutatavad vahendid sõltusid mõnes liikmesriigis suurel määral tsüklilistest või ajutistest eelarveallikatest. See andis panuse valitsemissektori tulude kadumisse seoses majandustegevuse ulatusliku kokkutõmbumisega, samas kui valitsemissektori kulud hoiti üldjoontes eelnevalt kavandatud tasemel. Liikmesriigid lubasid oma automaatsetel stabilisaatoritel täielikult toimida, mis aitas ülemaailmse kriisi mõju reaalmajandusele pehmendada. Kuna sellest ei piisanud aga nõudluse vähenemise kompenseerimiseks ega finantssüsteemide kokkuvarisemise riski vältimiseks, rakendas enamik ELi valitsusi ka suvakohaseid stimuleerivaid fiskaalmeetmeid Euroopa Komisjoni poolt 2008. aasta detsembris käivitatud Euroopa majanduse elavdamise kava ühises raamistikus.

See hiljuti lisandunud täiendav surve avaliku sektori rahandusele lisandub elanikkonna vananemise negatiivsele mõjule. Kõnealune protsess on olnud käimas juba pikka aega ja kui ei tehta kiireid reforme, on selle vältimatuks tulemuseks märkimisväärne koormus eelarvele pikas perspektiivis, mis raskendab rahanduse niigi murettekitavat olukorda veelgi. Kui poliitikat ei muudeta, suureneb riigi toetus eakatele inimestele pensionite ja muude vanadushüvitiste (tervishoid ja pikaajaline hooldus) näol ELis järgneva 50 aasta jooksul tõenäoliselt ligikaudu 4,5 protsendipunkti võrra SKPst. Umbes kolmandikus liikmesriikidest ületab vananemisega seonduvate valitsemissektori kulude suurenemine tõenäoliselt 7 protsendipunkti SKPst.

Kriis on enne selle vallapääsemist paljudes liikmesriikides prevaleerinud ulatuslikku makromajanduse tasakaalustamatust korrigeerinud üksnes osaliselt ja ajutiselt. Kuna praegune majanduslangus on vähendanud liigset nõudlust ning kaotanud mõned lahknevusi põhjustanud tegurid (st eluasemeturu hinnamulli ja laenumahu kasvu) või neid leevendanud, on jooksevkonto puudujäägid vähenenud. Sellest hoolimata on jooksevkonto praegune

tasakaalustamatus eriti euroalal märkimisväärne, samuti ei prognoosita olukorra kiiret paranemist, nagu näha 9. joonisel. 10. joonis näitab, et neis ELi liikmesriikides, kus kriisi alguses esines kaupade ja teenuste bilansi suur puudujääk (ülejäak), valitses kaks aastat hiljem, mil majandustegevus hakkas taastuma, üldiselt endiselt puudujääk (ülejäak). Osaliselt peegeldab see struktuurseid nõrkusi, näiteks riikide nõrka sisenõudlust (ülejäagiga riikides) või nõrka hinna- ja kulupõhist konkurentsivõimet, millega kaasneb tihtipeale kõrge võlatase (puudujäägiga riikides).

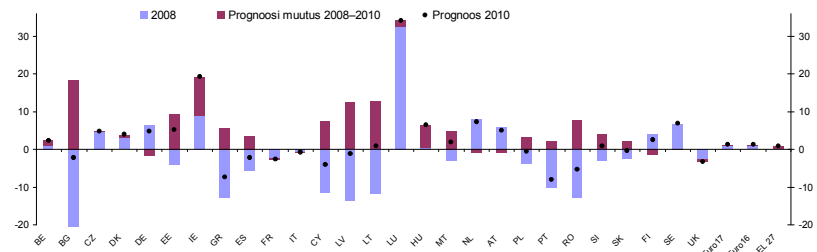
9. joonis: Jooksevkonto euroalal

Allikad: ECFINi sügisprognoos.

10. joonis: Kaupade ja teenuste bilanss ning selle prognoosi muutus 2010. aastani

(positiivsed väärtused = ülejäak; negatiivsed väärtused = puudujääk; % SKPst)

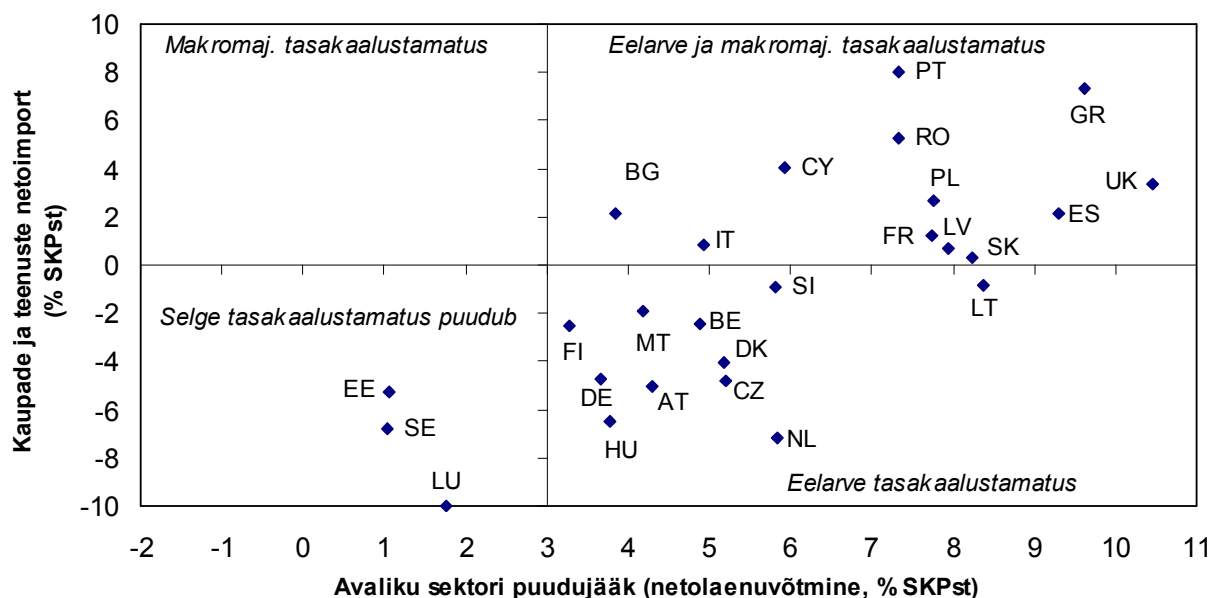

Märkus: euroala liikmesriigid on liigitatud üle- ja puudujäägiga riikideks nende jooksevkonto olukorra põhjal 2006. aastal.

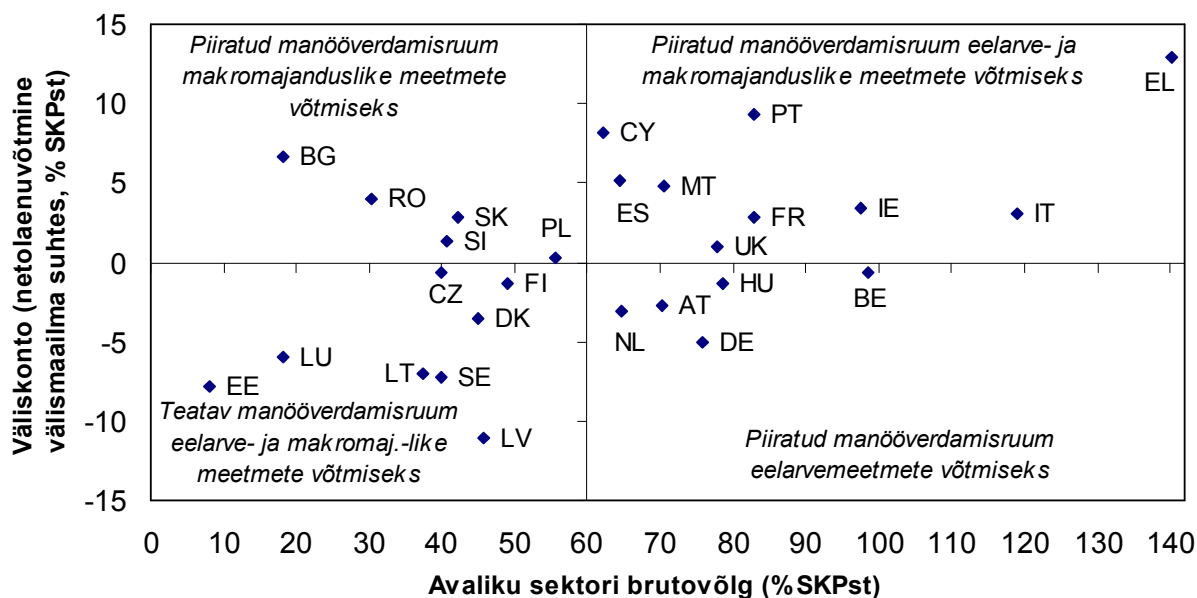
Vajadus erinevate poliitiliste meetmete järele eri liikmesriikides

11. joonis: 2010. aasta erinevad stardipositsioonid

*Avaliku sektori eelarvepuudujääk / kaupade ja teenuste netoimport***

*Avaliku sektori võlg / väliskonto puudujääk**

Allikas: ECFINi sügisprognosis

**Väliskonto puudujääk tähendab netolaenuvõtmist välismaailma suhtes (jooksevkonto pluss kapitalitehingud). See mõiste illustreerib välisvõla aastast muutust.*

*** Kaupade ja teenuste netoimporti kutsutakse ka kaupade ja teenuste bilansi puudujäägiks ja seda mõjutab otseselt hindade konkurentsivõime. LU ülejääk ületab 30 % SKPst, mis jääb väljapoole käesoleva joonise skaalat.*

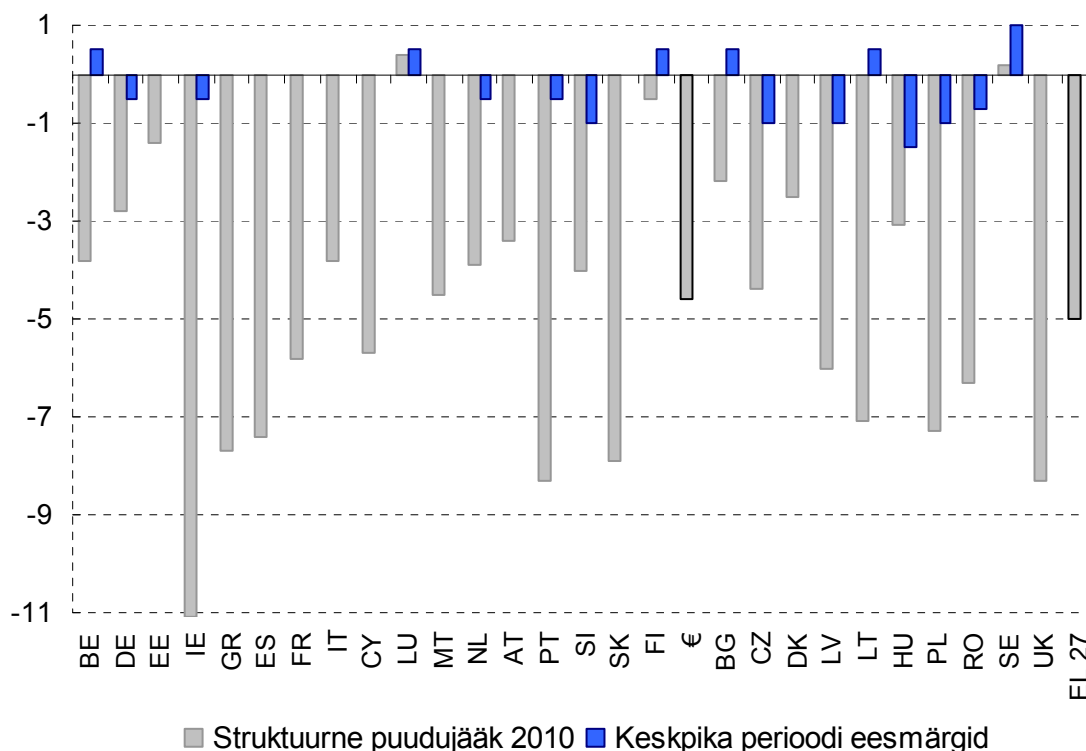
ELi liikmesriikides valitsesid eelarve ja väliskaubanduse seisukohast äärmiselt erinevad tingimused, mis nõuavad igapäevase kohandatud poliitilisi lähenemisviise. 11. joonis näitab üksnes illustreerivalt ja erinevate näitajate abil, et mõni liikmesriik on oma mittejätksuutliku avaliku sektori rahanduse kohandamisel ja välise tasakaalustamatuse korrigeerimisel eriti suurtes raskustes. Kõigi jaoks ühesugune lähenemisviis ei tööta ning liikmesriikide 2011.–2012. aasta prioriteetide kujundamisel tuleks muu hulgas arvesse võtta ohte riigi rahanduse jätkusuutlikkusele ja vajadust korrigeerida tasakaalustamatust. Eelarve ja/või makromajanduse ulatusliku tasakaalustamatusega liikmesriigid seisavad silmitsi teravate piirangutega nende poliitilistele valikutele ning peaksid tegelema olemasoleva tasakaalustamatuse korrigeerimisega kui prioriteediga. Suuremate makromajanduse probleemideta ja tajutavate riskideta liikmesriigid peaksid püüdlema pikemas perspektiivis majanduskasvule kaasaaitavate tegurite parandamise poole, vältides ühtlasi tasakaalustamatuse tekkimist tulevikus.

2. AVALIKU SEKTORI VÕLA KONTROLLIMINE EELARVE RANGE JA PÜSIVA KONSOLIDEERIMISE TEEL

Akuutne konsolideerimisvajadus

12. joonis: Struktuurne puudujääk ja keskpika perioodi eesmärgid

(% SKPst)

Ehkki kriis on tabanud kõigi ELi liikmesriikide eelarveid, on avaliku sektori rahanduse tegelik olukord liikmesriikides märkimisväärselt erinev. Nagu nähtub 12. jooniselt, on vahemaa puudujäägi (mida on korrigeeritud majandustsükli ja ühekordsete meetmete mõju väljajätmiseks, st struktuurse puudujäägi) ja keskpika perioodi eelarveeesmärgi (keskpika perioodi eesmärgi) vahel erakordselt suur (üle viie protsendipunkti SKPst) kaheistkümnes liikmesriigis. Liikmesriigid, mis järgisid pretsedenditu majanduslanguse eel ettevaatlikumat eelarvepoliitilist kurssi, on suhteliselt paremas olukorras. Nende eelarve võimaldas rohkem manööverdamisruumi, et seista vastu majanduslanguse mõjudele, ning selle tulemusel on nende eelarve tasakaalustamatus kriisi ajal vähem suurenenud.

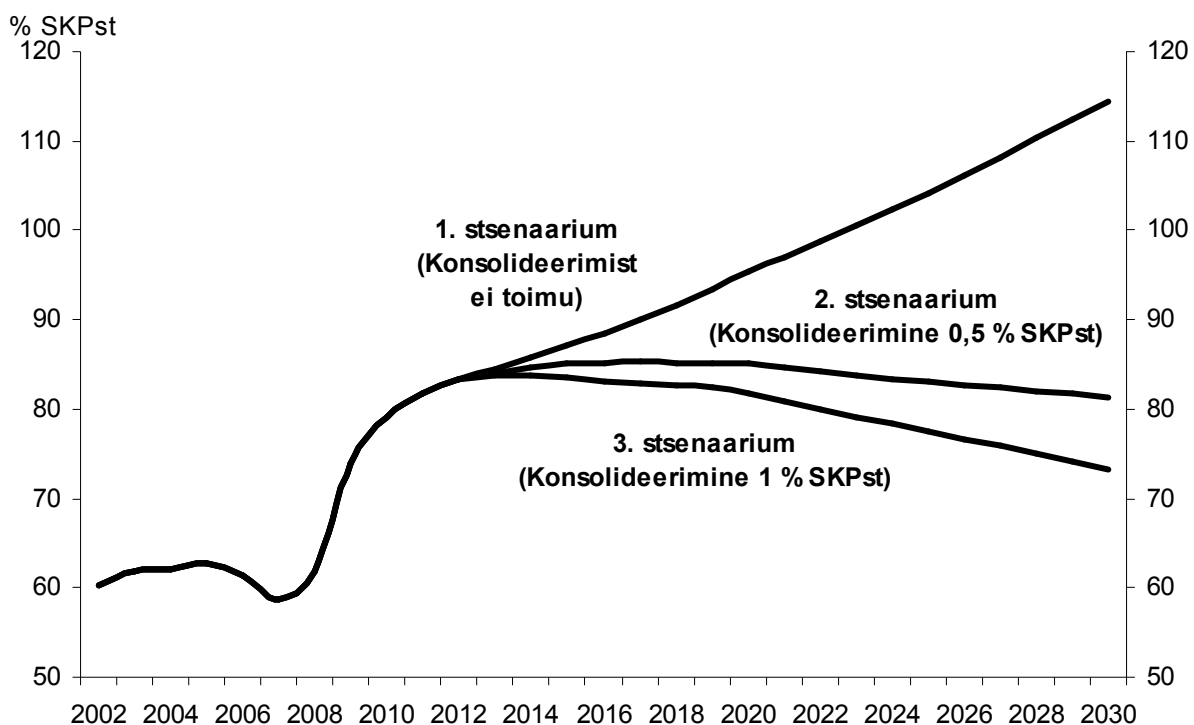
Avaliku sektori rahanduse pikaajalise jätkusuutlikkuse taastamiseks ei piisa kriisi ajal rakendatud suvakohaste stimuleerivate fiskaalmeetmete kasutamise lõpetamisest. Võla ja SKP suhet ei kahjusta mitte ainult avaliku sektori puudujäägi suurenemine, vaid ka seoses elanikkonna vananemisega prognoositavad kaudsed kohustused ning euroala ja ELi oodatav aeglane majanduskasv keskpikal perioodil. Lisaks on valitsemissektori võla suhtarvud jõudnud ELis nüüd sellisele tasemele, millest ülalpool toimib valitsemissektori täiendav laenuvõtmine majanduskasvu pidurina, mitte selle mootorina. Suurte valitsemissektori võlgade teenindamine nõuab kas kõrgemaid ja potentsiaalselt moonutavaid makse või piirab valitsemissektori poolset produktiivset kulutamist kõrgemate intressikulude tõttu, või mõlemat. Võlgade edasine kuhjumine suurendab tõenäoliselt veelgi ka valitsuse võlakirjade riskipreemiaid, suurendades

veel enam võlgade teenindamise koormat, tekitades mittejätksuutliku trendi ning seades lõpuks finantsturgudel kahtluse alla riikide maksejõulisuse.

Riikide rahanduse tagasijuhtimine jätkusuutlikule teele nõuab väga suurt jõupingutust kohandamisel ja seda tuleks täiendada majanduskasvu poliitikaga. Lihtne simulatsioon näitab, et paljude ELi liikmesriikide puhul oleks struktuurse eelarvetasakaalu parandamine 0,5 % võrra SKPst aastas (mis on stabiilsuse ja kasvu pakti sätteist tulenev tavapärane eesmärk) selgelt ebapiisav võla ja SKP suhte ettenähtavas tulevikus lähendamiseks ELi lepingust tulenevale 60 % tasemele (vt 13. joonis). Eesoleval kahel aastakümnel paneks protsendina SKPst väljendatava võlataseme kindlalt vähenema üksnes eelarve korrigeerimine, mis on võrdne 1 %ga SKPst aastas või sellest suurem. Eelarve konsolideerimisest, ehkki see on vältimatult vajalik, ei pruugi alati piisata negatiivse võladünaamika kiireks ja püsivaks ümberpööramiseks. Eelarvetulu suurendamiseks ja töötusega seonduvate kulude vähendamiseks on tingimata vaja suuremat toodangu kasvu, mis automaatselt vähendab protsendina SKPst väljendatavat võlataset.

13. joonis: ELi avaliku sektori võla projektsioon

Protsentides SKPst

Märkus: projektsioonide juures arvestatakse iga liikmesriigi asjaomase konsolideerimismääraga riigi keskpika perioodi eelarveeesmärgi (keskpika perioodi eesmärgi) saavutamiseni.

Selle tulemusena on ELi eelarvepoliitika kujundajate ees suur, kahest osast koosnev ülesanne: eelarvepoliitika tagasitoomine jätkusuutlikule teele, samas kaitstes või toetades lühiajalist majanduskasvu ja tööhõivet. Praegustes tingimustes on põhjust uskuda, et keskpikas perspektiivis on avaliku sektori rahanduse korrastamisel majanduskasvule positiivne mõju.

Eelarve kohandamise edasilükkamine suruks probleemi üksnes tagaplaanile ja raskendaks seda. See kahjustaks tõsiselt meie võimet oma tulevikku aktiivselt kujundada ja koormaks raskelt tulevasti põlvkondi.

Ehkki probleemi kiireloomulisus on eri liikmesriikides erinev, jääb konsolideerimine kõigi jaoks võtmetähtsusega poliitiliseks prioriteediks. 2010. aastal toetas eelarvepoliitika jätkuvalt ELi ja euroala kogunõudlust. Nüüd, mil eelolevail aastail võib oodata majanduse järkjärgult tõusvas tempos taastumist, on aeg muuta poliitika rõhuasetust. Väga suure struktuurse eelarvepuudujäägi või väga kõrge avaliku sektori võla ja SKP suhtega liikmesriigid peaksid kohandamise läbi viima 2011.–2012. aastal. Eriti oluline oleks seda teha liikmesriikidel, kelle rahanduses valitsevad suured raskused: mõned liikmesriigid, näiteks Kreeka ja Iirimaa, peaksid kohandamist kiirendama mõlemal aastal, sellal kui Hispaania ja Portugal peaksid seda tegema vaid 2012. aastal.

Kestva ja majanduskasvu soosiva konsolideerimise põhikomponendid

Ajalugu pakub rohkelt näiteid selle kohta, kuidas viia eelarve konsolideerimine läbi edukalt nii selle avaliku sektori rahandusele avalduva ajas püsijääva mõju kui ka majanduskasvule avalduva mõju seisukohast. Mineviku õppetunnid käsitlevad viit omavahel seotud eelarvepoliitika kujundamise mõõdet: eelarve kohandamise komponendid, poliitikastrateegia usaldusvärsus, institutsiooniline kontekst, üksteist täiendavad poliitilised algatused ja koormuse jagunemine üle ühiskonna.

- (1) *Eelarve kohandamise komponendid:* teistest kaugelt kõige otsustavam tegur, millest oleneb, kas eelarve konsolideerimist saadab edu või on see määratud läbikukkumisele, on see, millistest komponentidest eelarve kohandamine koosneb. Kuludele keskenduv korrektsioon, eelkõige jooksvate esmaste kulude korrektsioon, toob avaliku sektori rahanduse kestva paranemise ning väiksema, teatavatel tingimustel isegi positiivse mõju lühiajalisele majanduskasvule kaasa tõenäolisemalt kui tuludele keskenduv korrektsioon. Kulude kärpimine moonutab majanduskasvu vähem kui maksukoormuse suurendamine, mis on ELis juba niigi kõrge, ehkki liikmesriikide vahel on märkimisväärsed erinevused. Usaldusvärsuse seisukohast näitab kulude kärpimine valitsuse suuremat pühendumist konsolideerimisele. Tulude suurendamist ja investeeringute vähendamist võib olla poliitiliselt lihtsam ellu viia, kuid selle mõju majanduse keskmise pikkusega ja pikaajalistele kasvuperspektiividele on negatiivne ja aja möödudes tihti loobutakse sellistest meetmetest. Paljudes liikmesriikides peavad kulude kontrollile lisanduma tulude suurendamise meetmed. Piisavat tähelepanu tuleks pöörata ka maksustamise kvaliteedile, kogudes tulusid tõhusal viisil ja minimeerides negatiivset mõju majanduskasvule, võttes samas arvesse maksustamise õiglusega seonduvaid kaalutlusi. Maksumäärade tõstmisele on eelistatav maksubaasi laiendamine, kaotades näiteks keskkonnale kahjulikud maksuvabastused või -soodustused. Mõnel olemasoleval maksukulul ei pruugi olla mõistlikku majandusliku põhjendust või ta võib anda soodustuse, mis ei ole kooskõlas tema algse eesmärgiga. Kõige vähem moonutavad on kinnisvaramaksud, millele järgnevad tarbimismaksud, sealhulgas keskkonnaga seonduvad maksud, samas kui üksikisiku ja ettevõtte tulumaks võib mõjutada majanduskasvu negatiivsemalt.

- (2) *Poliitikastrateegia usaldusväärsus*: veenvad ja usaldusväärsed kavad võivad tekitada ootuse, et tegelikke intressimäärasid alandatakse ja tulevasi maksukohustusi vähendatakse, ning seetõttu võivad need potentsiaalselt suurendada majapidamiste kulutusi tarbimisele ja ettevõtete investeringuid. Praktikas võib mitmeaastase kohandamiskava usaldusväärst suurendada selliste õigusaktide kiire vastuvõtmisega, milles sätestatakse õiguslikult siduval viisil tegevuskava, mis sisaldab järgnevalt võetavaid, kavandatavaile mitmeaastasele kohandamisele kaasaitavaid meetmeid.
- (3) *Eelarveasutused*: eelarve konsolideerimise edu sõltub ka valitsuse võimest viia asjakohases riigi eelarveraamistikus tõhusalt ellu kokkulepitud poliitilisi meetmeid. Eelarvepoliitikat reguleerivate institutsiooniliste ja protseduuriliste menetluste, näiteks eelarve-eeskirjade ja mitmeaastaste eelarveraamistike kvaliteet mõjutab valitsuste võimet koostada ja tõhusalt rakendada eelarve konsolideerimise kavasid, kutsumata esile ülemääraseid poliitilisi või majanduslikke pingeid.
- (4) *Üksteist täiendavad poliitilised algatused*: eelarvepoliitika seondub tihti majanduspoliitika kujundamise muude instrumentidega. Nii on see ka eelarve konsolideerimise puhul. Struktuurireformide üksteist täiendav rakendamine suurendab kestva eelarvekorrektsiooni saavutamise tõenäosust, mis kaitseb majanduskasvu ka lühiajaliselt. Struktuurireformid aitavad eelarve konsolideerimisele kaasa kahel viisil: otseselt (piirates või alandades olemasolevaid kulutrende) ja kaudselt (parandades turgude toimimist, mis lõppkokkuvõttes toetab majandustegevust). Tegelikult on struktuurireformi mõõde see, mis tagab eelarve kohandamise kestva iseloomu. Mõnel struktuurireformil, eelkõige pensionisüsteemi reformil, võib olla positiivne mõju avaliku sektori rahandusele juba keskpikas perspektiivis, kuna vähenevad kulud ja suureneb tööjõu pakkumine.
- (5) *Sotsiaalselt tasakaalustatud eelarve kohandamine*: avaliku sektori eelarvete tasakaalu tagamine on vajalik tingimus selleks, et vältida meie sotsiaalkindlustussüsteemide ohustamist kontrollimatult suureneva avaliku sektori võla poolt tulevikus. Vajaliku poliitilise heakskiidu saamiseks tuleb kohandamise koormus jaotada võrdselt erinevate ühiskonnakihtide vahel. Konkreetsete valijarühmade suunas kaldu olevad kohandamismeetmed valitsuste poliitilise koosseisu muutudes tõenäoliselt lõpetatakse, ohustades eelarve kohandamise jätkusuutlikkust.

Poliitikaprioriteetid

Eespool kirjeldatud probleemide lahendamiseks on 2011.–2012. aastal vaja võtta meetmeid eelkõige järgnevates valdkondades:

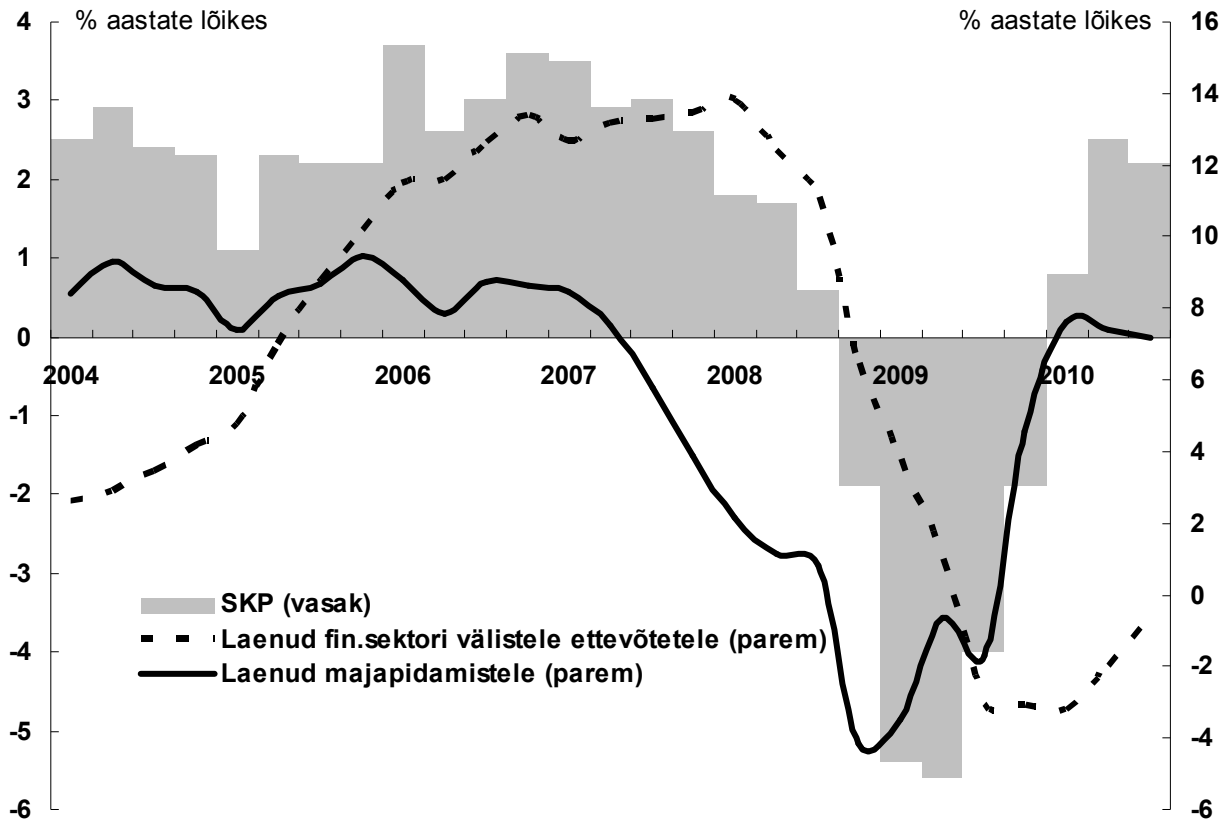
- **ELi tasandil** tuleks vastu võtta majanduse juhtimist tugevdavate õigusaktide ettepanekud vastavalt kaasseadusandjate vahel sõlmitud kiiret menetlemist käsitlevale kokkuleppele.
- **Kõigis ELi liikmesriikides toimuv konsolideerimine peaks 2011. aastal kindlasti algama või jätkuma.** Eelarve konsolideerimise planeeritav tempo peaks olema kiire ning see peab enamikus liikmesriikidest selgelt ületama eelarveseisundi struktuurse paranemise sihttasest, mis on 0,5% SKPst aastas. Väga suure struktuurse eelarvepuudujäägi, väga kõrge avaliku sektori võla või suurte rahanduslike raskustega liikmesriigid peavad kohandamise läbi viima

2011. aastal. Riikides, kus majanduskasv või tulu osutub oodatust suuremaks, tuleks eelarve konsolideerimist kiirendada.

- **Liikmesriigid, kelle suhtes käib ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus, peaksid paika panema kulutuste kava ja laiemad meetmed, mida nad kavatsevad oma ülemäärase puudujäägi kaotamise saavutamiseks võtta.**
- **Kõik liikmesriigid peaksid kohandama eelkõige valitsussektori kulusid, kaitstes samas majanduskasvule kaasaaitavaid kulusid** nt riigi infrastruktuuri, hariduse, teaduse ja innovatsiooni valdkonnas. Kõik liikmesriigid, eelkõige need, kelle suhtes käib ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus, peaksid järgima konservatiivset eelarvepoliitikat, hoides avaliku sektori kulude kasvu kindlalt allpool SKP keskpika perioodi kasvumäära. Sellega peaksid kaasnema püüded suurendada avaliku sektori kulude kulutõhusust. Kulusid tuleks vähendada seal, kus vajadus kohandamise järele on eriti kiireloomuline. Kõik liikmesriigid peavad tõestama, et nende stabiliseerimis- või lähenemiskavad tuginevad usaldusväärsetele majanduskasvu ja tuluproгноosidele.
- **Kui panus maksudest on vajalik, tuleks minimeerida majanduslikud moonutused.** Üldise maksukoormuse kõigil tasemetel tuleks maksusüsteemid läbi vaadata, et muuta need tööhõive- ja keskkonnasõbralikumaks ning majanduskasvu soosivamaks, näiteks „rohelisteks maksureformide” abil, mis seisnevad keskkonnamaksudesuurendamises ja samas muude moonutavamate maksude vähendamises. Maksumäärade tõstmisele on eelistatav maksubaasi laiendamine.
- **Viivitamatult tuleks kehtestada ja rakendada pensionireformid, mille eesmärk on muu hulgas tõsta tegelikku pensioniiga.** See tagab avaliku sektori rahanduse jätkusuutlikkuse ja suurendab aktiivse elanikkonna osakaalu. Tervishoiusüsteeme tuleb hoolikalt analüüsida ja vajadusel reformida, et tagada suurem kulutõhusus ja jätkusuutlikkus, eriti võttes arvesse elanikkonna vananemist.
- **Liikmesriike kutsutakse üles parandama oma eelarveraamistikku** avaliku sektori raamatupidamisarvestuse ja statistika riiklike süsteemide, makromajanduse ja eelarveproгноoside, kvantifitseeritud eelarve-eeskirjade, keskpika perioodi eelarveraamistiku, valitsemissektori rahaliste vahendite läbipaistvuse ja eelarveraamistiku suure ulatuse valdkonnas.

3. FINANTSSEKTORI KIIRE TERVENDAMINE, ET LEIDA TEE TAASTUMISEKS

14. joonis: Laenuud ELi pankadest

Allikas: EKP

Laenuandmise mõõdutundliku laienemise ja jätkusuutliku majandusarengu vahel on tugevkorrelatsioon. Alates majanduskriisi puhkemisest on laenuandmise kasv pidurdunud, eriti ettevõtete puhul, kuna pangad on muutnud laenustandardeid rangemaks ja majanduse kehvaid väljavaateid arvestades on ettevõtete nõudlus rahastamise järele madal. Alates 2010. aasta algusest on laenuandmine aktiveerunud ja see langeb kokku tagasihoidliku taastumisega (vt 14. joonis). 2010. aasta oktoobris avaldatud Euroopa Keskpanka (EKP) pankade laenuandmise uuringust ilmneb, et pangad on lõpetanud ettevõtete laenuandmise karmistamise ja majapidamiste osas on oodata tingimuste lõdvendamist. Laenuandmised ei ole siiski kooskõlas majanduse tugeva taastumisega, eriti finantssektorivälistele ettevõtetele antavate laenuude osas (vt lisas esitatud tabel).

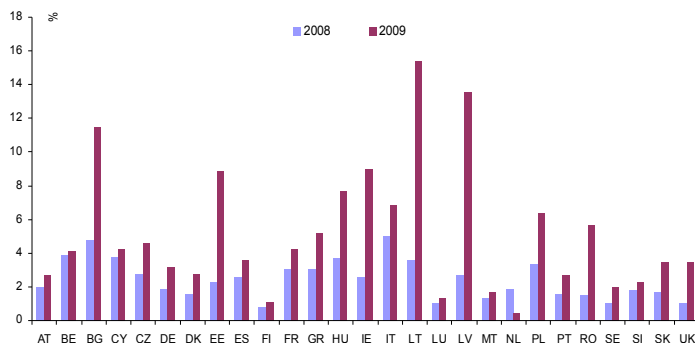
Kulutõhususe parandamiseks, konkurentsivõime taastamiseks ja tavapärase laenuandmise juurde naasmiseks on äärmiselt oluline parandada pangandussektori bilansse. Vinduva taastumise, kinnisvarasektorist tuleneva suure riskipositsiooni ja riigi võlainstrumentide turu pingete kontekstis on pankade kasumiväljavaated aga ebakindlad. Reaalmajanduse poolt finantssektorile

avaldatava negatiivse mõju nõiaringi on mõnes liikmesriigis süvendanud majapidamiste ja finantssektori välise ettevõtlussektori kõrge võlatase. Selle tulemusel on viivislaenu tase märkimisväärselt suurenenud ja võib lähemas tulevikus veelgi suurened (15. joonis). Pangandussektori üldine olukord on viimasel ajal pisut paranenud, sealjuures on kasum suurenenud ja kapitalipuhver tugevnenud, ehkki mõnel juhul on see tunnistuseks riigi rahasüstidest.

Kiire loobumine avaliku sektori märkimisväärselt toetusest pankadele kaotab finantssektori võimalikud konkurentsimoontused. Rohkem kui pooltes liikmesriikides ületas valitsemissektori antav abi 5 % SKPst ja hõlmas selliseid meetmeid nagu kapitalisüstid, likviidsusega seonduvad meetmed, varade suhtes kohaldatavad toetusmeetmed ja garantiid (vt 16. joonis). Algatatud on pankadele avaliku sektori toetuse andmise lõpetamise strateegiad, säilitades samas paindlikkuse, et tegeleda võimalike makromajandusliku finantsstabiilsuse probleemidega. Euroopa Liidu finantssektori suure integreerituse tõttu, mida illustreerib pangandussektori välismaal asuvate varade tase (mis küündib paljudes liikmesriikides 50 %ni SKPst), tuleb arvesse võtta riikliku sekkumise piiriülest mõju (vt 14. joonis).

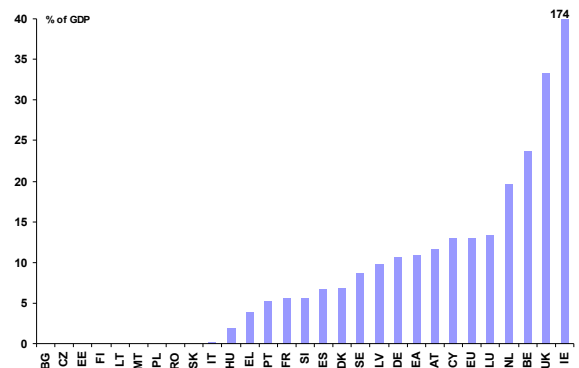
15. joonis: Viivislaenu ELis

Protsendina kogulaenukoormusest

Allikas: EKP, IMF

16. joonis: Riiklikud sekkumised ELi pangandussektoris

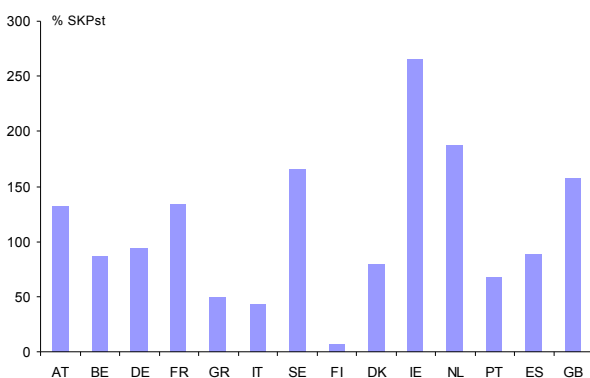

Allikas: komisjoni talitused (2010. aasta jaanuar).

Usaldus pangandussektori vastu on finantsstabiilsuse säilitamise eeltingimus. Üks väljumisstrateegiate kiiruse suhtes usalduse säilitamise vahenditest on stressitest. Testi eesmärk on hinnata pangandussektori vastupidavust väikese tõenäosusega, kuid suure mõjuga sündmustele. Kapitalipuhvri tundlikkust hinnatakse negatiivsete majandus- ja rahandustingimuste kontekstis. Järgmine rangeid eeldusi aluseks võttev, üle kogu ELi läbiviidav stressitest toimub 2011. aastal. Nimetatud testi tulemused avalikustatakse 2011. aasta juunis. Selles kontekstis on kriitilise tähtsusega nii hea koostöö riikide järeelvalveasutuste ja ELi asutuste vahel kui ka konkreetne ja läbipaistev teavitamine tulemustest ja nende mõjudest.

17. joonis: Pangandussektori varad välismaal

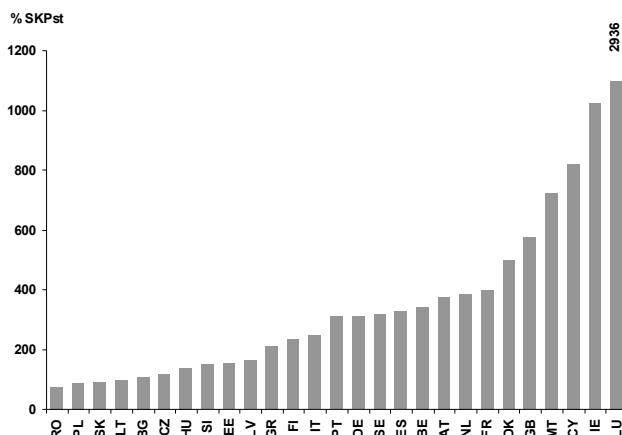
Protsentides SKPst

Allikas: Rahvusvaheliste Arvelduste Pank, Eurostat

18. joonis: Pangandussektori koguvarad

Protsentides SKPst

Allikas: EKP

Hiljutine kriis paljastas selge tühiku pangandussektorit reguleerivas ELi õigusraamistikus ja kõneles ELi tasandil võetavate meetmete kasuks. ELi liikmesriikide pankade ja finantseerimisasutuste omavaheline seotus ning seotus ka ELi mittekuuluvate riikidega rõhutab finantssektori rahvusvaheliste arengusuundade jälgimise tähtsust. Protsendipunktidenä SKPst mõõdetavate pangandussektori varade suurus osutab mõne liikmesriigi erilisele haavatavusele süsteemse kriisi korral ja eelarvemeetmete ilmsele ebapiisavusele finantssektori suurte tõrgetega toimetulekuks (18. joonis). Regulaatiivset ja järelevalveraamistikku on ELi tasandil vastavalt tugevdatud, mis tuleks aga kiirelt lõpule viia. 2010. aasta oktoobris visandas komisjon finantssektori kriisiohjamise õigusraamistiku eesmärgid ja vastavad õigusaktide ettepanekud esitatakse 2011. aasta kevadel. Üldine eesmärk on lubada pangal – hoolimata selle suurusest – pankrotti minna, tagades samas põhiliste pangateenuste pakkumise jätkumise, minimeerides pankroti mõju finantssüsteemile ja vältides kulusid maksumaksjaile. Äärmiselt oluline on vältida „moraalset ohtu”, mis tuleneb ettekujutusest, et mõned pangad on pankrotti minekuks liiga suured. Lisaks ametiasutuste varustamisele ühiste ja tõhusate vahendite ja volitustega võitlemiseks pangakriisiga on äärmiselt oluline tagada sujuv koostöö ka liikmesriikide ja ELi institutsioonide vahel nii kriisi eel kui ka selle ajal.

Euroala kui terviku finantsstabiilsuse tagamiseks loovad euroala liikmesriigid alalise „Euroopa stabiilsusmehhanismi”. See asendab olemasoleva Euroopa stabiliseerimismehhanismi, mis koosneb Euroopa finantsstabiilsusvahendist (EFSF) ja Euroopa finantsstabiilsusmehhanismist (EFSM), mis toimivad 2013. aasta juunini.

Basel III eeskirjadega kehtestatakse pankadele rangemad kapitalinõuded, mis parandavad makromajanduslikku finantsstabiilsust. 2010. aasta septembris teatas Baseli pangajärelevalve komitee, et kehtivaid kapitalimääratlusi muudetakse märkimisväärselt rangemaks. Pankade kapital muutub uue määratluse kohaselt väiksemaks, mis suurendab lõhet regulaatiivsete nõuetega. Lisaks rangematele määratlustele suurendatakse järkjärgult ka kapitali miinimumnõudeid.

Poliitikaprioriteetid

Eespool kirjeldatud probleemide lahendamiseks on 2011.–2012. aastal vaja võtta meetmeid eelkõige järgnevates valdkondades. Seejuures on äärmiselt oluline koordineerimine ELi tasandil.

- Pankade pikaajalise elujõulisuse taastamiseks ja nõuetekohaselt toimiva krediidikanali tagamiseks on äärmiselt oluline pankade, eelkõige märkimisväärses ulatuses riigiabi saanute, restruktureerimine. Pankade restruktureerimisega kaitstakse seega finantsstabiilsust ja tagatakse krediidi pakkumine reaalmajandusele. Pangandussektorile kui tervikule tuleks avaliku sektori rahalise toetuse andmine järkjärgult lõpetada, võttes arvesse vajadust kaitsta finantsstabiilsust.
- **Edusamme on vaja teha riigi võlainstrumentide kriiside lahendamise alalise mehhanismi kehtestamisel, et tuua finantsturgudele kindlust ja stabiilsust.** 2013. aastal toob turgudele stabiilsust ja täiendab majanduse juhtimise uut tugevdatud raamistikku uus Euroopa stabiilsusmehhanism, mille eesmärk on tõhus ja range majandusseire, sealhulgas praeguste finantssektori kaitsevahendite tõhususe läbivaatamine.
- **Finantsreformide rakendamine peab jätkuma,** sealhulgas on vaja tugevdada regulatiivset ja järelevalveraamistikku ning tegeleda kriisi poolt paljastatud turutõrgetega. ELi tasandil tuleb veelgi tugevdada regulatiivset raamistikku ning Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu ja Euroopa järelevalveasutused, mis tegutsevad alates 2011. aasta algusest, peavad parandama järelevalve kvaliteeti.
- **Pangad peavad järkjärgult tugevdama oma kapitalibaasi, et parandada oma võimet seista vastu negatiivsetele šokkidele.** See on kooskõlas hiljuti kokkulepitud Basel III raamistikuga. Lisaks viiakse 2011. aastal üle kogu ELi läbi veel üks ambitsioonikam ja rangem stressitest, et hinnata pangandussektori vastupidavust.

4. STRUKTUURIREFORMID MAJANDUSKASVU TOETAMISEKS JA MAKROMAJANDUSE TASAKAALUSTAMATUSE PARANDAMISEKS

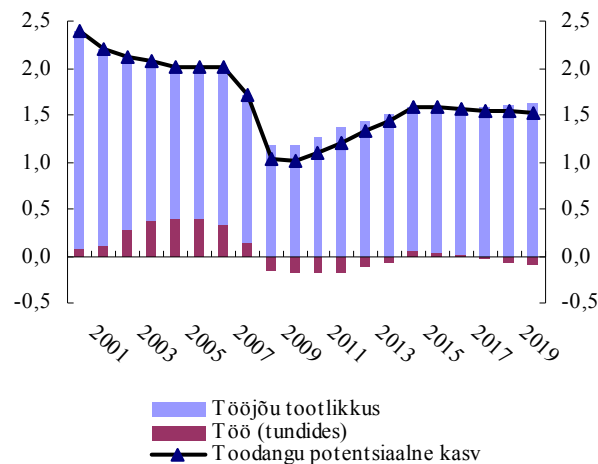
Struktuurireformidel võib olla kaks eesmärki: taastada peamised majanduskasvu mootorid ning hoida ära või parandada tasakaalustamatus, mille näol on tegu majanduskasvu põhiliste raamtingimustega. Sellised reformid võivad suurendada tööjõu rakendamist ja tööviljakust. Struktuurireformid võivad aidata taastada ka konkurentsivõimet ja vähendada lühiajalises perspektiivis välist tasakaalustamatust, vähendades hindade ja palkade jäikust. Tööjõu ja kapitali vajaliku sektorite- ja ettevõtetevahelise ümberpaigutamise lihtsustamine on tähtis nii majanduskasvu kui ka välise tasakaalustamatuse vähendamise seisukohast. Kui paljud struktuurimeetmed võivad toetada nii majanduskasvu kui ka makromajanduse kohandamist, nõuavad mõned neist, näiteks hariduspoliitika, äratasumiseks rohkem aega ja sobivad paremini pikaajalise majanduskasvu mootorite käivitamiseks. See ei tähenda aga, et meetmeid kõnealuse poliitika tugevdamiseks tuleks edasi lükata.

Reformide kiirendamine, et suurendada majanduskasvu ja töökohtade arvu

Otsustavate poliitiliste meetmete puudumisel jääb potentsiaalne majanduskasv järgneval kümnendil tõenäoliselt nõrgaks². Nagu on näha 19. jooniselt, prognoositakse 2011.–2020. aastaks, kui poliitika ei muutu, EL 27 keskmiseks potentsiaalseks majanduse kasvumääraks ligikaudu 1,5 %. See on märkimisväärselt väiksem kui ELi kahe viimase aastakümne majanduse kasvumäär, mis oli niigi palju madalam kui USAs. Selle põhjuseks peetakse tööjõu selget alarakendamist kriisi alguses, millega kaasnes tööealise elanikkonna vähenemine elanikkonna vananemise tõttu ajavahemiku lõpus ja tootlikkuse suhteliselt aeglane kasv EL 27s. Suuremat osa liikmesriike on kriis mõjutanud tugevalt nii kapitali akumulatsiooni kui ka tööjõu rakendamise tõttu ning nende puhul prognoositakse tööjõuressursi vähenemist kümnendi lõpus elanikkonna vananemise tõttu.

19. joonis: Toodangu potentsiaalne kasv 2020. aastani EL 27s

Tootmisfunktsiooni lähenemisviisil põhinev makromajanduslik stsenaarium

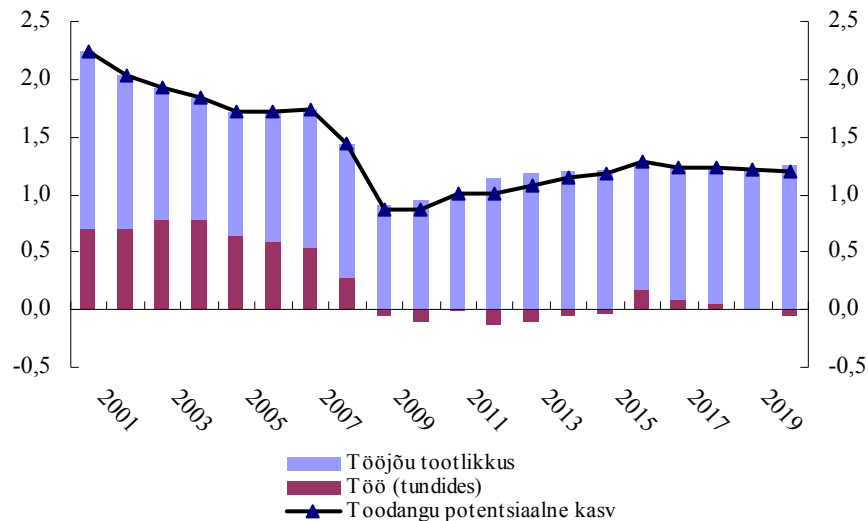
Allikas: ECFINi sügisprognoos

Kinnitades varasemaid trende, on euroala majanduskasvu väljavaated veelgi kehvemad. 2001.–2010. aastal oli euroala keskmine potentsiaalne majanduskasv 1,6 %, EL 27 potentsiaalne majanduskasv aga 1,8 % (20. joonis). Eelseisval kümnendil on euroala toodangu ja tootlikkuse kasvuprognoos iseäranis sünge, kuna mõlema tasemeks prognoositakse keskmiselt ligikaudu 1,25 %. Tööjõu prognoositav rakendamine on aga väga sarnane sellele, mida prognoositakse ELi kui terviku kohta.

² Potentsiaalne majanduskasv vastab pakkumise poole tingimustega kooskõlas olevale jätkusuutliku trendiga majanduskasvu mõistele, mida on korrigeeritud SKP tegeliku kasvu lühiajaliste tsükliliste kõikumiste mõju kõrvaldamiseks.

20. joonis: Toodangu potentsiaalne kasv 2020. aastani euroalal

Tootmisfunktsiooni lähenemisviisil põhinev makromajanduslik stsenaarium

Allikas: ECFINi sügisprognos

Varasemate majandus- ja finantskriiside kogemused näitavad, et poliitilistest meetmetest sõltub palju. Näiteks 1991. aastal Rootsis ja Soomes alanud suur majanduslangus oli suhteliselt lühiajaline ja toodangu potentsiaalne kasv selle tulemusel ei kannatanud. Nii oli see muu hulgas tänu nende riikide majanduse märkimisväärsele ümberkorraldamisele. Teisest küljest aitas ebapiisav poliitiline reaktsioon finantskriisile, millega kaasnes areneva majandusega riikide poolt avaldatud suurenev konkurentsivõime, 1990ndatel kaasa Jaapani pikaajalise potentsiaalse majanduskasvuaeglustumisele.

Kiireid meetmeid on vaja nii liikmesriikide kui ka ELi tasandil. ELi tasandi poliitika annab panuse majanduskasvu suurendamisse näiteks ühtse turu tugevdamise ja investeerimistingimuste lihtsustamise teel. Keskpikas perspektiivis kõige tähtsamate majanduskasvu pidurdavate tegurite eemaldamiseks on vaja kiireid struktuurireforme kõigis liikmesriikides (täpsemalt vaata igaaastasele majanduskasvu analüüsile lisatud eduaruandest Euroopa 2020. aasta strateegia kohta).

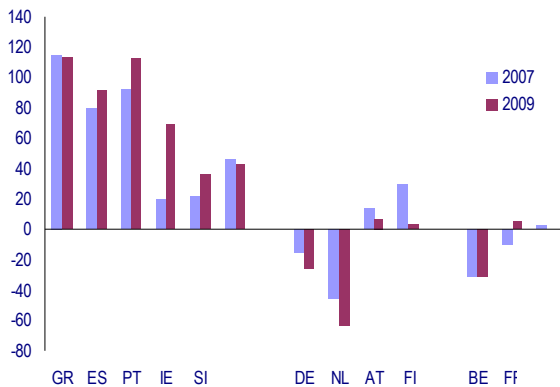
Makromajandusliku tasakaalustamatuse korrigeerimine ja majanduskasvu põhilise raamtingimuse taastamine

Euroala puhul on eriti oluline võidelda välise tasakaalustamatusega, mis nõuab kohandamise kiirendamisele ja parandamisele suunatud põhjalikke struktuurireforme. Tasakaalustamatuse korrigeerimine on määrava tähtsusega ELi ja veelgi enam euroala kui rahaliidu seisukohast. Mõne euroalasse kuuluva liikmesriigi tasakaalustamatus võib kahjustada ka ühisraha usaldusväärsust. Majanduspoliitilisi meetmeid on vaja mitmes eri valdkonnas,

sealhulgas töö-, kaupade ja teenuste turul. Poliitilised meetmed peavad liikmesriigiti märkimisväärselt erineva ning nende kujundamisel tuleb hoolikalt arvesse võtta igale riigile eriomaseid nõrkusi ja vajadusi, võttes ühtlasi arvesse võimalikku ülejäänud ELile edasikanduvat mõju. Üldiselt tuleks struktuuripoliitika puhul püüelda majanduse paindlikumaks muutmise poole, et võtta arvesse ELi kohandamisvajadusi.

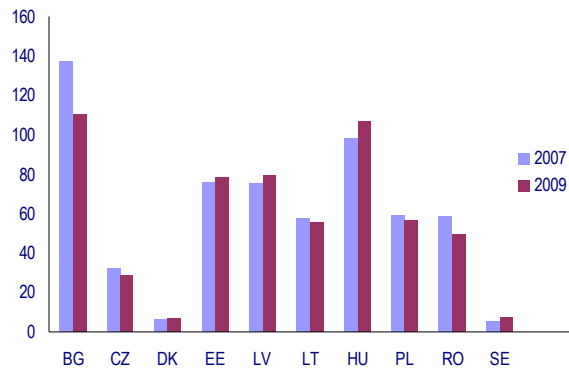
21. joonis: Netofinantskohustused
välismaailma ees euroala liikmesriikides

% SKPst

22. joonis: Netofinantskohustused
välismaailma ees euroalasse mittekuuluvates
liikmesriikides

% SKPst (skaala erineb 21. joonise omast)

Märkus: andmed puuduvad Küprose, Ühendkuningriigi, Malta ja Luksemburgi kohta

Suure jooksevkonto puudujäägi, nõrga konkurentsivõime ja kehvade kohandamissuutlikkusega liikmesriikide puhul on riigisisese ja rahvusvahelise konkurentsivõime taastamiseks vaja suuri hinna- ja kulukohandusi. Oluline mõõdik jooksevkonto puudujäägi jätkusuutlikkuse hindamisel on välisvarade puhasväärtuse kogupositsioon, millega mõõdetakse välisvõla taset (21. ja 22. joonis). Hoolimata jooksevkonto puudujäägi vähenemisest pärast kriisi, on suure puudujäägiga liikmesriikide võlg välismaailma ees endiselt suurenenud. Ehkki vajaliku kohandamise juures võiksid rolli mängida turumehhanismid, vähendades oluliselt riikide sisenõudlust ja põhjustades tööpuuduse olulist suurenemist, on asjakohase palgapoliitika abil võimalik kiirem ja vähem valulik kohandamine. See hõlmaks palkade indekseerimise eeskirjade muudatusi, asjakohaseid signaale avaliku sektori palgakokkulepetest ja tõhusamaid palkade kujundamise mehhanisme. Nominaalse jäikusega võitlemiseks ja lõpptoodete hindade vähendamiseks on vaja ka kaupade turu reforme, millega vähendatakse lõpptoodete hindades sisalduvat kasumi osakaalu (st vähendades juurdehindluse ja kulude vahet). Erakordselt tähtis poliitiline samm on teenuste direktiivi täielik rakendamine, mis parandab konkurentsi reguleeritavate teenuste turul. Selles osas on tähtis ka muu kui hinnapõhise konkurentsivõime tugevdamise poliitika.

Nominaalse jäikusega võitlemise meetmeid tuleks täiendada struktuurimeetmetega, mis toetavad tööjõu ettevõtete- ja sektoritevahelist ümberpaigutamist. Majanduse viimine jätkusuutlikumale teele nõuab kõigi mineviku liialduste lõpetamist, seega ei piisa üksnes ekspordisektori hinnapõhise konkurentsivõime parandamisest ega mitteeksporditavate kaupade ja

teenuste suhteliste hindade vähendamisest. Hindade tasakaalu taastamine seondub kapitali ja tööjõu ümberkanaliseerimisega mitteeksporditavate kaupade ja teenuste sektorist eksporditavate kaupade ja teenuste sektorisse, mis on otseselt avatud väliskonkurentsile. Tööjõu aspektist hõlmab ümberpaigutamine tööhõive kaitset käsitlevate õigusaktide kohandamist ja paremaid rahalisi stiimuleid liikumiseks töötu staatusest hõivatu staatusesse. Ümberpaigutamist toetab eksporditavate ja mitteeksporditavate kaupade ja teenuste sektorite vaheline palkade suhteline kohandamine. Aktiivsetel tööturumeetmetel on toetav roll: tugevdada tööhõiveagentuure, pakkuda koolitust ja suunata aktiivseid tööturumeetmeid paremini kõige haavatavamate rühmade suunas. Ettevõtluskeskkonna paranemine, mis hõlmab reguleeritavate teenuste turu konkurentsi parandamist ja halduskoormuse edasist vähendamist, võib toetada kapitali liikumist produktiivsemate sektorite suunas.

Suure jooksevkonto ülejäägiga liikmesriikides tuleb välja selgitada jätkuvalt nõrga sisenõudluse allikad. Viimased andmed on julgustavad ja näitavad, et toimub kohandamine, mille raames muutub sisenõudlus järjest tugevamaks ja käimasolnud (ettevõtete) bilansi kohandamise protsessid on lõpule jõudmas. Sellest hoolimata tuleks juhul, kui riigi sisenõudlus on endiselt nõrk poliitika või turuhäire tõttu, kehtestada asjakohane poliitika olukorra korrigeerimiseks. Sellise poliitika näiteks võiks olla teenuste sektori edasine liberaliseerimine ja investeerimistingimuste parandamine.

Tasakaalustamatuse tulevikus esilekerkimise vältimiseks on vaja paika panna poliitika. Läbi tuleb vaadata tingimused, mis viisid ülemäärase laenamise ja varade hinnamullideni. Poliitikakujundajate põhiliseks ülesandeks saab seega selliste struktuurireformide koostamine ja läbiviimine, mis piiravad laenu- ja varahinnaliialduste tekkimist, kuid ka selliste spetsiaalsete instrumentide loomine, mis jahutavad vajadusel nõudlust. Selles kontekstis näivad eriti sobivatena regulatiivsed meetmed, mis vähendavad laenupakkumise protsüklilisust, ja sellega seoses on vaja teha täiendavat tööd. Ilma et see piiraks siseturgu, võib see tähendada selle tagamist, et pankade kapitalinõuete puhul võetakse nõuetekohaselt arvesse piirkondlikke erinevusi varahindade ülehindamisel. Läbi tuleb vaadata mulli kujunemise tõenäosust suurendavad eluasemeturu struktuursed omadused, sealhulgas hüpoteekide maksusoodustused. Lisaks muudab suurem paindlikkus ja kohandamissuutlikkus kaupade turu kaudu majanduse vastupidavamaks ja lihtsustab vajalikke kohandusi suurte kriiside korral.

Poliitikaprioriteetid

Eespool kirjeldatud probleemide lahendamiseks on 2011.–2012. aastal vaja võtta meetmeid eelkõige järgnevates valdkondades:

- **Käivitada tuleb ELi tasandi majanduskasvu mootorid.** Ühtse turu akti kontekstis tuleks püüda jõuda kokkuleppele põhiliste õigusaktide ettepanekutes (täpsemalt vaata eduaruandest Euroopa 2020. aasta strateegia kohta).
- **Suure jooksevkonto puudujäägi või kõrge võlatasemega liikmesriikides mängivad hindade ja palkade reageerimisvõime parandamisel suurt rolli palkade kujundamise süsteemi ja teenuste turge mõjutavad reformid.** Selles valdkonnas aitavad ka

ettevõtluskeskkonna parandamine konkurentsivõime parandamise teel (nt teenuste direktiivi kaudu) ja halduskoormuse vähendamine.

- **Suur on vajadus meetmete järele, mis toetavad ressursside ettevõtete- ja sektoritevahelist ümberpaigutamist.** Need hõlmavad tööhõive kaitset käsitlevaid õigusakte, mis ei piira ressursside sektoritevahelist ümberpaigutamist, paremaid rahalisi stiimuleid töötamiseks ja paremini kõige haavatavamatele suunatud aktiivseid tööturumeetmeid. Sektoritevahelise ümberpaigutamise soodustamisel kõrgema lisandväärtuse ja kiirema kasvuga tegevusalade suunas on olulised ka meetmed, millega kaotatakse sisenemis- ja väljumistakistused (starditingimused) ning investeerimistakistused (näiteks ettevõtete tulumaksubaasi ühtlustamine).
- **Suure jooksevkonto ülejäägiga liikmesriigid peavad välja selgitama nõrga sisenõudluse allikad ja nendega võitlema.** Sellise poliitika näiteks võiks olla teenuste sektori edasine liberaliseerimine ja investeerimistingimuste parandamine.
- **Kõik liikmesriigid peaksid kiiresti läbi viima struktuurireformid, mis eemaldavad keskpikas perspektiivis kõige tähtsamad majanduskasvu takistavad kitsaskohad.** Liikmesriikide esitatud riiklike reformikavade kavandite põhjal näivad kavandatavad meetmed oma ambitsioonikuselt ebapiisavad ja seetõttu ei ole neil keskpikas perspektiivis tõenäoliselt olulist mõju majanduskasvule ega töökohtade loomisele. Liikmesriigid peavad oma kavandatavate reformide lõppversioonides olema oma reformikavade teemal oluliselt konkreetsemad, kiirendama põhiliste meetmete võtmist ja suurendama ambitsioonikuse üldist taset.

Lisa : 1. tabel Mõned riigispetsiifilised näitajad majanduskasvu ja töökohtade, rahanduse olukorra, finantsturu tingimuste ja makromajanduse tasakaalustamatuse kohta

	Kasv ja töökohad						Avaliku sektori rahandus				Makromajanduse tasakaalustamatus						Finantsturud			
	SKP elaniku kohta	SKP kasv	Tööhõive määr	Tööhõive kasv	Töötuse määr	Tööjõu tootlikkus	Rahanduse olukord	Avaliku sektori brutovõlg	Riigi rahanduse jätku-suutlikkus (S2)	Üldine maksu-koormus	Jooksev-konto protsendina SKPst	Välis-varade puhas-väärtus	Reaalne efektiivne vahetuskurs (deflateeritud ühiku tööjõu-kuludega)	Erasektori võlg osana SKPst	Tarbija-hindade harmo-neeritud indeks	Pikaajalise intressi-määra erinevus Saksamaaga	Kapitali adekvaat-suse määr	Viivis-laenud	Oma-kapitali tootlus	
	Tase võrreldes EL 27ga =100	Aastane muutus (%)	Vanuserühm 20–64	Aastane muutus (%)		Tase võrreldes EL 27ga =100	Netolaenamine, % SKPst	% SKPst	Kõrge tase tähendab nõrka jätku-suutlikkust	Maksud kokku, % SKPst	3 a. keskmine riikidevaheline maksebilanss, % SKPst	% SKPst	Erinevus pikaajalisest keskmisest, %. Kõrge väärtus tähendab madalamat konkurentsi-võimet	Tasemed	Aastane muutus (%)					
	09	11-12	09	11-12	09	08	09	09	09	09	09	09	09	09	09	2010-kv3	09	09	09	
BE	128	1,9	67,1	0,5	7,9	125,1	-6,1	96,2	6,5	45,7	2,3	35	7,8	223	0,0	0,7	17,3	4,1	-2,4	
DE	129	2,1	74,8	0,5	7,5	104,7	-3,0	73,4	4,5	41,1	6,5	30	-5,8	154	0,3	0,0	14,3	3,2	-1,8	
IE	148	1,4	66,7	-0,1	11,9	132,1	-14,4	65,5	14,8	29,6	-4,7	.	20,2	387	-1,9	3,2	12,8	9	-36,1	
GR	78	-0,9	65,8	0,6	9,5	98,0	-15,5	126,8	20,3	33,0	-15,4	-110	12,8	139	1,5	8,4	11,7	5,2	2,1	
ES	82	1,2	63,7	-1,3	18,0	111,0	-11,1	53,2	15,3	32,3	-8,4	-90	12,4	289	-0,3	1,8	12,2	3,6	8,8	
FR	121	1,7	69,6	0,9	9,5	120,6	-7,6	78,1	7,1	43,8	-2,6	-2	5,1	224	0,1	0,4	12,2	4,3	0	
IT	97	1,3	61,7	0,2	7,8	109,8	-5,2	116,0	2,6	43,4	-2,7	.	14,6	176	0,8	1,5	11,7	6,9	4	
CY	80	1,9	75,7	0,5	5,3	88,9	-6,0	58,0	12,5	34,2	-12,7	.	10,3	.	0,2	2,2	12,1	4,3	10	
LU	281	3,0	70,4	1,8	5,1	169,9	-0,7	14,5	12,7	38,0	6,9	.	12,7	.	0,0	0,3	18,1	1,3	8	
MT	57	2,1	58,8	1,3	7,0	88,1	-3,8	68,6	6,4	36,1	-6,0	.	11,5	.	2,0	1,6	24,2	1,7	17,6	
NL	138	1,6	78,8	0,3	3,7	111,0	-5,4	60,8	8,5	39,0	5,5	63	8,7	251	1,0	0,2	15	0,4	-0,2	
AT	138	1,9	74,7	0,7	4,8	111,6	-3,5	67,5	4,6	44,4	3,4	-4	-1,9	156	0,4	0,5	12,7	2,7	2,8	
PT	61	-0,1	71,2	-0,5	9,6	74,1	-9,4	76,1	8,9	33,9	-11,0	-106	8,7	332	-1,0	3,2	10,5	2,7	5,4	
SI	66	2,3	71,9	0,2	5,9	81,8	-5,8	35,4	12,2	38,0	-4,2	-35	9,2	178	1,0	1,3	11,7	2,3	1,1	
SK	30	3,4	66,4	0,6	12,0	78,7	-7,9	35,4	8,5	28,9	-5,0	-43	54,2	140	1,0	1,3	12,7	3,5	5,6	
FI	140	2,6	73,5	0,5	8,2	107,2	-2,7	43,8	4,3	43,2	3,0	-1	8,7	213	1,7	0,3	14,6	1,1	7,1	
BG	13	3,2	68,8	0,9	6,8	38,6	-4,7	14,7	2,8	30,2	-16,4	.	50,0	.	3,2	3,6	17	11,5	8	
CZ	38	2,7	70,9	0,2	6,7	71,8	-5,8	35,3	9,8	34,5	-1,5	.	41,5	.	0,7	1,2	14	-	17,1	
DK	160	1,8	77,8	0,3	6,0	100,4	-2,8	41,4	-1,4	49,2	2,5	4	18,9	278	1,1	0,1	16,1	2,8	-3,8	
EE	32	4,0	69,9	2,4	13,8	64,5	-1,8	7,2	1,2	36,0	4,5	-80	48,0	244	0,2	2,9	12,6	8,9	-48,5	
LV	26	3,7	67,1	0,5	17,1	50,0	-10,2	36,7	9,0	27,0	-8,9	.	51,8	184	4,4	7,6	13,7	13,6	-52,4	
LT	27	3,0	67,2	1,6	13,7	55,5	-9,2	29,5	10,4	30,0	-8,5	-66	29,4	132	5,1	2,7	12,9	15,4	-70,1	
HU	30	3,0	60,5	0,5	10,0	70,2	-4,4	78,4	-1,3	39,6	-4,8	-120	13,0	209	4,8	4,7	14,4	7,7	22,5	
PL	33	4,0	64,9	1,3	8,2	65,4	-7,2	50,9	5,6	31,9	-3,9	-64	-7,0	110	4,3	3,2	13,5	6,4	7	
RO	14	2,6	63,5	0,4	6,9	47,2	-8,6	23,9	9,7	28,2	-9,8	-51	56,0	211	6,7	4,7	15,8	5,7	5,9	
SE	162	2,8	78,3	0,8	8,3	111,2	-1,0	41,9	0,5	46,9	8,2	-7	-12,2	277	2,1	0,1	12,7	2	5,4	
UK	143	2,4	73,9	0,4	7,6	110,3	-11,3	68,2	13,5	36,7	-1,8	.	-12,3	243	2,3	0,4	14,9	3,5	0,4	
Euro (17)	110	1,6	69,0	0,4	9,5	109	-6,3	79,2	6,8	40,5	-0,6	-19,1	6,1	205	0,3	1,0	13,2	4	0,4	
EL 27	100	1,9	69,1	0,5	8,9	100	-6,8	74	7,5	39,8	-1,1	-3,5	4,8	208	1,0	1,2	13,6	3,9	0,6	

